

Китоби Дониёл — Рақами яксаду ҳаштодум

*Буриши нубуввати Рум, Маккабиён ва замони муосир: Таҳқиқи дар
рӯёҳои Дониёл*

Jeff Pippenger

2024-04-10

Уриё Смит навиштааст: «Рум ба василаи аҳд, дар соли 162 то милод, бо қавми Худо, яъне яҳудиён, пайваст гардид». Аксари муаррихони муосир ин таърихро 161 то милод мешуморанд, ва ҳуди Смит низ дар ҳамон китоб ду бор ба соли 161 то милод ишора мекунад. Фарзи ман ин аст, ки ин ишора ба соли 162 то милод хатои чопист.

«Бо оятҳои 23 ва 24 мо ба ин ҷониби аҳд миёни яҳудиён ва румиён, соли 161 то милод, оварда мешавем, ба замоне ки Рум ҳукмронии ҷаҳониرو ба даст оварда буд». Уриё Смит, Daniel and the Revelation, 273.

Оятҳои ёздаҳ ва дувоздаҳ пирӯзӣ ва пайомади Ҷанги Рафияро, ки дар соли 217 то милод миёни Империяи Селевкиён таҳти роҳбарии Антиохи III Бузург ва Подшоҳии Птолемии Миср таҳти роҳбарии шоҳ Птолемей IV Филопатор ба вуқӯъ пайваст, муайян мекунам.

Ҷанги Паниум, ки пас аз ҷабдаҳ сол, дар соли 200 то милод, рух дод, боз миёни подшоҳии Селевкиён ва подшоҳии Птолемейҳо буд.

Шӯриши Маккабиён соли 167 пеш аз милод оғоз ёфт ва шӯриши яҳудиён бар зидди қӯшишҳои Империяи Селевкиён барои сарқӯб кардани оғинҳои динии яҳудиён ва таҳмил намудани фарҳанги юнонӣ буд.

Бозтаксиди Ҳайкали Дуюм дар Ерусалим, ки воқеаи таърихӣ ҷашнгирандашаванда дар айёми Ҳануккоро нишон медиҳад, дар соли 164 то милод, се сол пеш аз «паймон»-и ояти бисту сеюм, ба вуқӯъ пайваст. Ин воқеа пас аз юриши муваффақонаи низомии Маккабиён бар зидди нерӯҳои Империяи Салавкиён, таҳти роҳбарии Антиёхуси IV Эпифаниси бадном, ки Ҳайкалро палид сохта, анҷом додани расму оғинҳои динии яҳудиёро манъ карда буд, рух дод. Антиёхуси IV Эпифанис андак пас аз он пирӯзие, ки аз ҷониби Ҳанукко ёд мешавад, даргузашт, ва аз ҳамон лаҳза поёнравии қудрати Сурияро дар ҷараёни таърих нишон медиҳад.

Дар соли 200 то милод, (ки ҳамчунин замони Ҷанги Панюм буд), Рум бори аввал худро ба таърихи нубуввати боби ёздаҳуми Дониёл ворид кард. Дар он ҷо он рамзе ҳаст, ки рӯёро муқаррар месозад. Таъсири қасдмандонаи он дар он таърих кори Изобалро муайян менамояд, ки рамзи калисое аст, ки аз паси парда риштаҳоро мекашад. Изобал дар Сомария буд, вақте ки шавҳараш Аҳъоб тамошо мекард, ки пайғамбаронаш аз дасти Илёс кушта мешаванд. Ҳирӯдёсо дар ҷашни зодрӯзи Ҳирӯд набуд, он ҷо ки духтараш Салӯме Ҳирӯдро васваса кард. Дар таърихи Иёлотӣ Муттаҳида, папагӣ, ки ба воситаи фоҳишаи Сур намояндагӣ мешавад, фаромӯш мегардад, то анҷоми ҳафтаи соли рамзӣ. Сипас вай оғоз

мекунад, ки сурудҳои фиреби худро ба подшоҳони замин бихонад. Соли 200 то милод намунаи он аст, ки вай дар айёми охир ба таври ошкоро ба подшоҳон суруд хонданро оғоз мекунад, андаке пеш аз қонуни наздиқояндаи якшанбе, чунон ки дар ояти шонздаҳум намояндагӣ шудааст.

Пеш аз «паймони» яҳудиён дар солҳои 161 то 158 пеш аз милод, Маккабиён маъбадро аз нав тақдис карданд, чунон ки ин воқеа дар Ҳануккаи соли 164 пеш аз милод ёд мешавад. Сипас, се сол баъд, ҳанӯз дар муборизаи идомадор бо суриягӣ, яҳудиёни Маккавӣ барои пуштибонӣ ба Рум мурочиат карданд. «Паймоне», ки он гоҳ бо Рум барқарор шуд, барои шогирдони пешгӯии рӯзҳои охири Худо ба як санҷиши пешгӯёна табдил меёбад.

Таърих соли 161 то милодро ҳамчун лаҳзае муайян мекунад, ки дар он «паймон» ба амал омад, вале пешқадамон он таърихро соли 158 то милод мешиносанд. Оё Миллер ҳақ буд, ё муаррихони муосир ҳаққанд? Миллер ба соли 158 то милод шашсаду шасту шаш сол (666)-ро илова кард ва ба соли 508 расид, вақте ки «ҳамешагӣ» бардошта шуд. Ҳар қадар ҷустуҷӯ кунед ҳам, ёфтани як такягоҳи таърихӣ барои соли 158 то милод ҳамчун паймони миёни яҳудиён ва румиён ниҳоят душвор хоҳад буд, агар умуман номумкин набояд.

Ояти шонздаҳум қонуни рӯзи якшанбе аст, аммо пеш аз он, Рум ба чараёни таърих ворид мешавад, то рӯёро дар соли 200 то милод барқарор намояд. Шӯриши Маккабиён дар Мӯдеин дар соли 167 то милод оғоз ёфт, ва дар ниҳоят онҳо маъбадро дар соли 164 то милод аз нав тақдис карданд. Сипас, аз соли 161 то милод то соли 158 то милод, яҳудиён бо қудрати Рум ба аҳд мебароянд. Солҳои 161 то милод то 158 то милод як давраи вақтро ифода мекунад, ки барои барқарор намудани «паймон» талаб карда мешуд. Ин фаҳмиш «паймон»-ро мутобиқ бо шаҳодати муаррихон, инчунин бо ҷадвале муайян месозад, ки бо дасти Худованд роҳнамоӣ шуда буд ва набояд тағйир дода шавад.

Таърихнигорон ба мо маълум месозанд, ки чараёни музокироти бастанӣ аҳдномаҳо миёни миллатҳои қадим, монанди Яҳудо ва Рум дар асри дуюми пеш аз милод, вобаста ба шароити мушаххас, расму ойинҳои дипломатӣ ва таносуби қудратҳои мавҷуда гуногун буд. Одатан, ин раванд аз он оғоз мегардид, ки яке аз тарафҳо хоҳиши худро барои барқарор намудани аҳднома ё иттиҳод бо тарафи дигар изҳор менамуд. Дар мавриди Яҳудо ва Рум, Яҳудо бо Рум тамосро оғоз кард, то иттиҳоди расмиро пешниҳод намояд.

Барои расонидани ин пешниҳод ва оғоз кардани музокирот аз роҳҳои дипломатӣ истифода мешуд. Ин ҳатман ирсоли сафирон ё фиристодагонро ба Рум дар бар мегирифт, то бо роҳбарон ё намоёндагони он мулоқот кунанд. Ҳамин ки музокирот оғоз меёфт, ҳар ду тараф шартҳои аҳдномаи пешниҳодшударо баррасӣ мекарданд. Ин метавонист силсилаи мулоқотҳо, табодули паёмҳои дипломатӣ ва эҳтимолан ҷалби васитагарон ё миёнравонро барои осон кардани муҳокимаҳо дар бар гирад. Дар чараёни музокирот, ҳар як тараф шартҳои пешниҳодкардаи тарафи дигарро баррасӣ мекард ва метавонист пешниҳодҳои муқобил ироа намояд ё ба тағйир баъзе шартҳо талош варзад. Ин раванд метавонист муҳокимаи бодикқат, машварат бо мушовирон ва арзёбии манфиатҳо ва нуқсонҳои эҳтимолии аҳдномаи пешниҳодшударо дар бар гирад.

Агар ҳар ду ҷониб оид ба шартҳои аҳднома ба мувофиқа мерасиданд, ҳуҷҷати расмие таҳия мегардид, ки шарту шароитҳои аз ҷониби ҳар ду тараф пазируфташударо баён мекард. Сипас аҳднома бояд аз ҷониби мақомоти салоҳиятдори ҳар як миллат тасдиқ мешуд. Дар мавриди Рум, ин метавонад тасвиби Сенат ё дигар мақомоти идоракунамандаро дар бар мегирифт. Ба ҳамин монанд, дар Яҳудо низ эҳтимолан аҳднома тасдиқи роҳбарият ё шӯрои идоракунаманди онро талаб мекард. Пас аз тасдиқ, аҳднома ба иҷро дароварда мешуд ва интизор мерафт, ки ҳар ду ҷониб ба шартҳои он пойбанд бошанд. Ин метавонад шаклҳои гуногуни ҳамкорӣ, созишномаҳои дифои мутақобил, равобити тиҷоратӣ ё дигар шаклҳои иртиботи дипломатии дар аҳднома зикршударо дар бар гирад.

Дар асри дуюми пеш аз милод, сафар аз Яҳудия (воқеъ дар минтақаи шарқии баҳри Миёназамин) ба Рум (воқеъ дар қисми марказии Италия) қори душвор ва вақти зиёдеро талабкунанда мебуд, ҳусусан агар маҳдудиятҳои василаҳои нақлиёти даврони бостон ба назар гирифта шаванд. Масофа миёни Яҳудия ва Рум, вобаста ба масири мушаххаси интихобшуда, тақрибан аз 1,500 то 2,000 километр (930 то 1,240 мил)-ро ташкил медиҳад. Дар замонҳои қадим сафар бо баҳр аксаран нисбат ба сафар бо роҳи хушкӣ тезтар ва самараноктар буд, аммо сафарҳои баҳрӣ ба бодҳои ҳукмрон вобаста буданд. Сафар бо киштии аз як бандар дар Яҳудия то як бандар дар Италия (мисли Остия, бандари Рум) метавонист чанд ҳафта идома ёбад, вобаста ба омилҳои чун шароити бод, қараёнҳои баҳрӣ ва нави киштии истифодашуда.

Сафари хушкӣ аз Яҳудия то Рум сусттар ва машаққатборتر мебуд. Мусофирон мебоист аз заминҳои гуногун, аз ҷумла кӯҳҳо, водихо ва дарёҳо, убур кунанд ва бо монеаҳои чун роҳзанон ва сарзаминҳои душманона рӯ ба рӯ шаванд. Тахмин меравад, ки сафар пиёда ё бо аробаи аспкаш метавонист чанд моҳ тӯл кашад. Ба муддати сафар ҳамчунин омилҳои чун ҳолати роҳҳо, дастрас будани қойҳои иқомат ва истгоҳҳои истироҳат, ва зарурати истироҳат қардан ва дар роҳ захираҳоро аз нав фароҳам овардан таъсир мерасонданд.

Вақте ки яҳудиёни Маккабӣ дар пайи бастанӣ иттиҳоде бо Рум бароманданд, лозим буд, ки сафиронро ба Рум фиристанд. Пас аз он ки он сафирон аз ҷониби мақомоти Рум пазируфта мешуданд, давраи музокирот фаро мерасид. Тибқи назарияи таърихӣ, зеро ҳеҷ сабти дақиқе дастрас нест, ҳангоме ки аҳднома расман ба тасвиб мерасид, мебоист барои тасдиқ ба Яҳудо баргардонда шавад, ва сипас, эҳтимолан, лозим меомад боз ба Рум фиристода шавад, то пазируфтани он аз ҷониби яҳудиён низ тасдиқ гардад. Бовар қардан қариб номумкин аст, ки раванди ташаққули иттиҳоде дар он давра дар тӯли як сол анҷом ёфта бошад; бинобар ин, фаҳмише, ки «иттиҳод» равандеро аз соли 161 то м. пеш аз милод 158 ифода мекунад, бо дигар хатҳои нубувват, ки таърихеро муайян месозанд, ки ба қонуни якшанбе дар ояти шонздаҳум меоварад, мувофиқат мекунад.

«Паймоне», ки ҳамаи таърихнигорон мувофиқатдоранд, аз ҷониби яҳудиёни Маккавӣ оғоз гардида буд, соли 161 то милод дар Яҳудо оғоз ёфт. Мақсад он буд, ки яҳудиён мехостанд бар зидди суриягӣ, ки аз замони оғози шӯриши худ дар соли 167 то милод бо онҳо мубориза мебарданд, пуштибонӣ ба даст оранд. Ин шӯриш бар асари талошҳои Мататиёс, қоҳини яҳудӣ, ва панҷ писари ӯ, баҳусус Яҳудои Маккавӣ, барои муқовимат ба сиёсати

эллинисозие, ки аз ҷониби ҳокими Селевкӣ Антиохи IV Эпифанес таҳмил мешуд, барангехта шуд. Ин сиёсатҳо кӯшишҳоеро дар бар мегирифтанд, ки ба фурӯ нишондани ойинҳои динии яҳудӣ ва маҷбур сохтани пазируфтани расму ойинҳо ва эътиқодоти юнонӣ равона шуда буданд.

Омили барангезандаи ошӯб ҳодисае дар деҳаи Мӯдеин буд, ки дар он Маттатёхус аз итоат ба фармоне, ки қурбонӣ овардан ба ҳудои юнониро талаб мекард, сарпечӣ намуд. «Мӯдеин» аз калимаи ибрии «модиъа» бармеояд, ки маънояш «эълон қардан» ё «эътироз намудан» аст. Дар эътирози худ Маттатёхус як муртадди яҳудиёро, ки дар остонаи анҷом додани он қурбонӣ буд, ба қатл расонд, ва ӯ бо писаронаш ба кӯҳистон гурехт ва ба ин васила маъракаи ҷанги партизаниро бар зидди нерӯҳои Селевкиён оғоз намуд. Шӯриши Маккабиён ҷандин сол идома ёфт, ки дар ҷараёни он Маккабиён дар набардҳои сершуморе бар зидди Селевкиён ва ҳампаймонони онҳо ширкат варзиданд. Бо вучуди он ки аз лиҳози шумора ва таҷҳизот ба маротиб камтар буданд, Маккабиён ба ҷандин пирӯзии муҳим ноил гардиданд.

Империяи Селевкиён мекушид дини Юнонро бар яҳудиён таҳмил намояд, ва юнониён глобалистонеро ифода мекунанд, ки ба айёми охир тааллуқ доранд. Дини онҳо дар он бедоргариёне ифода меёбад, ки ҳоло бар Иёлоти Муттаҳида ва ҷаҳон аз ҷониби қувваҳои глобалистии низоми бонкӣ, расонаҳои асосӣ, марказҳои таълимӣ ва аз байн бурдани тафовутҳои миллӣ тавассути муҳоҷирати маҷбурии бегонагони ғайриқонунӣ таҳмил карда мешавад. Вақте ки Антиохи Эпифанес дини юнонӣро бар яҳудиён таҳмил мекард, яҳудиёне низ буданд, ки бо кӯшишҳои ӯ ҳамкорӣ менамуданд. Маккабиён як синфи яҳудиёни муртадро намояндагӣ мекунанд, ки ба дини Юнон муқовимат мекарданд, аммо ҳамчунин синфи дигари яҳудиёни муртад низ буд, ки аз қори қорӣ намудани дини юнонӣ пуштибонӣ менамуд.

Ояти шонздаҳум қонуни якшанбеи наздиқоянда ва иттиҳоди сегонаи аждаҳо, ҳайвон ва набии козиб аст. Он таърихро оятҳои сездар то понздаҳ пешгузарӣ мекунанд, ки дар он се ҷанги ояти чихилум аз ояти даҳум (1989), оятҳои ёздаҳ ва дувоздаҳум (ҷанги Украина) ва Ҷанги Паниум ба амал меоянд. Ҷанги Паниум ҷангеро ифода мекунад, ки дар он ҳайвони заминии дӯшоха бар ғалсаҳои динӣ ва сиёсии глобалистҳо ғолиб меояд.

Дар он ҷанг охири президентии Иёлоти Муттаҳидаи Амрико бояд бо паёмадҳои пирӯзии Путин ва фурупошии баъдии он, ки дар оятҳои ёздаҳ ва дувоздаҳ ифода ёфтааст, рӯ ба рӯ шавад. Ё бо НАТО, ё Созмони Милали Муттаҳид, иттиҳоде ташкил хоҳад кард, то оқибатҳои фурупошии Русияро ҳаллу фасл намояд, ва дар доираи таърихи он иттиҳод ӯ Созмони Милали Муттаҳидро дар Ҷанги Панийум даргир хоҳад кард. Ҷанги сеюми ояти чил, мисли ҷанги якуми ояти чил хоҳад буд. Чунон ки Иттиҳоди Шӯравӣ зерӣ фишори иқтисодӣ ва низомии Иёлоти Муттаҳида фуру пошид, ҷаҳонигароёни Созмони Милали Муттаҳид маҷбур хоҳанд шуд «перестройка»-ро такрор кунанд, ки ҷузъи қалидии талошҳои Горбачёв барои ислоҳи Иттиҳоди Шӯравӣ буд, ҳарчанд он талошҳо дар ниҳоят ба пошхӯрии низоми шӯравӣ ва барҳам хӯрдани ниҳоми Иттиҳоди Шӯравӣ мусоидат карданд.

Чанги сеюм ба воситаи чанги якум тасвир мегардад, ва Трамп, ки бо Рейган намояндагӣ шудааст, тавассути иқтисод ва фишори низомӣ Созмони Милали Муттаҳидро ба «перестройка», яъне бозсозӣ ё ислоҳот, водор хоҳад кард. Ин бозсозӣ Иёлоти Муттаҳидро бар сари низоми даҳ подшоҳе, ки ҳамон Созмони Милали Муттаҳид аст, хоҳад гузошт. Дар он ҷанг папагарӣ он гоҳ худро ба таърих ворид хоҳад сохт ва даъво хоҳад кард, ки ҳомии он низом аст, ки Трамп дар он вақт фатҳ менамояд.

Дар ҳамон таърих, Трамп бо як Чанги шаҳрвандии дохилӣ рӯ ба рӯ хоҳад шуд, ки ӯ маҷбур хоҳад буд ба он расидагӣ намояд, ҳамон тавре ки Иброҳим Линколн маҷбур шуд ба он расидагӣ намояд. Чанги шаҳрвандӣ миёни ду гурӯҳи муқобили муртад дар дохили Иёлоти Муттаҳида хоҳад буд. Як табақа аз ҷониби онҳое намояндагӣ мешавад, ки дин ва фалсафаи woke-изм-ро пазируфтаанд, ки онҳо глобалистони тараққиҳоҳи ҳар ду ҳизби сиёсӣ мебошанд. Табақаи дигар (MAGA-изм) даъво мекунад, ки протестантҳои ҳақиқӣ аст, ҳарчанд онҳо он мақомро дар соли 1844 аз даст дода буданд.

Фраксияи Президентро MAGA-изм намояндагӣ мекунад ва он бар даъвои гумроҳонае асос ёфтааст, ки гӯё протестантизми ҳақиқӣ ва Конститутсияро ҳифз менамояд. Даъвои woke-изм дини Модари Замин, Асри Нав ва эътиқод ба он аст, ки Конститутсия тибқи шароити мавҷудаи меъёрҳои ҷомеа татбиқ мешавад, на тибқи ақидаҳои кӯҳнашудаи падарони муассис.

Маттатиас (Трамп) кӯшишҳои демократҳои глобалистӣ-прогрессивиро дар дохили Иёлоти Муттаҳида, чунон ки инро исёне, ки дар Мӯдеин дар соли 167 то м. оғоз ёфт, намояндагӣ мекунад, ба поён хоҳад расонд. Сипас Трамп таърихи соли 164 то м.-ро, вақте ки Маккабиён маъбадро аз нав тақдис карданд, тавре ки ин бо риояи Ҳанукка ёд мешавад, такрор хоҳад кард. Баъдан, дар даврае, ки аз соли 161 то м. то 158 то м. намояндагӣ мешавад, Трамп оғози талоши ниҳоиро барои барпо кардани сурати папиат хоҳад кард, ки он сурат муносибати ғайриқонуниро миёни қудрати динӣ ва қудрати сиёсӣ муайян месозад. Дар соли 158 то м. иттиҳод татбиқ хоҳад шуд, вақте ки қонуни ба зудӣ фароояндаи якшанбе, ки дар ояти шонздаҳ зикр шудааст, ба иҷро дароварда мешавад.

Дониёл боби ёздаҳум нахуст муайян мекунад, ки чӣ гуна Рум аз лиҳози сиёсӣ идораро ба даст мегирад, ва сипас Дониёл ҳамон таърихро такрор намуда, онро бо як сатре вусъат медиҳад, ки нишон медиҳад Рум дар айнаи ҳамон таърих бо қавми Ҳудо чӣ гуна муносибат мекунад. Аз ояти шонздаҳум то ояти нуздаҳум се монета барои ба даст гирифтани идораи ҷаҳон аз ҷониби Руми бутпараст ба тасвир кашида шудаанд. Дар ояти шонздаҳум, Сурия дар соли 65 то милод аз ҷониби Руми бутпараст фатҳ карда шуд, ва баъдан Яҳудо дар соли 63 то милод аз ҷониби Помпей фатҳ гардид. Ояти шонздаҳум муайян мекунад, ки кай Рум бояд дар замини ҷалол биистад, ва бо ин амал қонуни якшанбеи ояти чилу якуми ҳамин бобро ҳамчун намуна пешакӣ таҷассум мекунад.

Қобили зикр аст, ки таърихи фатҳ дар соли 63 то милод [мувозӣ ба 1863] рух дод, дар миёни ҷанги шаҳрвандие, ки дар дохили Ерусалим ҷараён дошт. Урия Смит изҳор доштааст: «Ҳангоми бозгашти Помпей аз лашкаркашии худ бар зидди Митридат, подшоҳи Понтус, ду

рақиб — Гирқанус ва Аристобулус — барои тоҷи Яҳудия муборида мебарданд.»

Номҳои «Hircanus» ва «Aristobulus» ҳар ду дорони асли юнонӣ буда, аҳамияти таърихӣ доранд, махсусан дар заминаи таърихи яҳудиён дар давраи эллинистӣ ва сулолаи Ҳасмонӣ. «Hircanus» аз вожаи юнонии «Hurkanos» гирифта шудааст, ки эҳтимолан аз калимаи «hurkan», ба маънои «гург» дар забони форсӣ, сарчашма гирифтааст. Hircanus номи буд, ки чандин ҳокимони Ҳасмонӣ онро доштанд. «Aristobulus» маънои «беҳтарин мушовир» ё «беҳтарин маслиҳатгар»-ро дорад. Aristobulus низ номи дигаре буд, ки чандин ҳокимони Ҳасмонӣ онро доштанд. Ҳар дуи «Hircanus» ва «Aristobulus» номҳои мебошанд, ки бо шахсиятҳои муҳим дар таърихи яҳудиён дар давраи Ҳасмонӣ пайванд доранд. Онҳо ҳокимоне буданд, ки дар идоракунӣ ва густариши Подшоҳии Ҳасмонӣ дар Яҳудо нақшҳои муҳим бозиданд. Авлоди пешгӯишуда ва намоёндагони салтанати Ҳасмонӣ дар замони Масех фарисиён буданд.

Ҳангоме ки Помпей Ерусалимро фатҳ кард, ду ҳизби сиёсӣ ҳар ду асли пайдоиши худро ба замони шӯрише мерасониданд, ки Модӣин дар соли 167 то милод намоёндагии онро мекард. Ҳамин ки Помпей ба ин исён ҷалб гардид, ӯ тасмим гирифт Ерусалимро тасарруф намояд, ва ҳизби сиёсии Аристобулус бар он қарор гирифт, ки ба ӯ муқовимат кунад, аммо ҳизби Хирканус бар он қарор гирифт, ки дарвозаҳои рои Помпей бикӯшад. Сипас Помпей ҳамлаи худро бар Ерусалим оғоз кард, ва пас аз се моҳ Ерусалим абадан зери тобеияти Рум қарор гирифт.

Бо ояти нуздаҳум Миср, ки сеюмин ва охири мена буд, аз ҷониби Рум тасарруф гардид. Сипас, дар ояти бистум таваллуди Масех муайян карда мешавад, ҳангоме ки Дониёл ба баёни он оғоз менамояд, ки Рум дар он таърих бо қавми Худо чӣ гуна рафтор хоҳад кард. Дар оятҳои бисту як ва бисту ду Масех маслӯб мегардад. Дар ояти бисту сеюм аҳде, ки аз соли 161 то 158 пеш аз милод оғоз ёфта буд, феврал пас аз оятҳои муайян карда мешавад, ки салибро тавсиф менамоянд, он ҷо ки яҳудиёни муртад эълон карданд, ки «ҷуз Қайсар подшоҳе надорем». Хати яҳудиёни муртад, ки аз ҷониби Маккабиён намоёндагӣ мешаванд, ва ба пешравии фалсафаи динии юнонӣ муқовимат намуда буданд ва бо ҳамин васила бо Рум муносибати нопоке барқарор карданд, пас аз ояте меояд, ки таърихи салибро муайян месозад, он ҷо ки самари муносибати нопоки онҳо ба таври комил зоҳир гардид.

Шекина ҳаргиз ба маъбаде, ки баъд аз ҳафтаи соли асорат бино гардид, бознагашт. Охири шаҳодати нубувватӣ, ки тавассути Малокӣ эълон шуд, тақрибан дар миёнаи асри панҷуми пеш аз милод дода шуд. Пеш аз он ки Маккабиён бар зидди нуфузи юнонии ҳахонигаро бархезанд, садҳо сол гузашта буд, ки на ҳузури намоёни Худо вучуд дошт ва на ҳеҷ шаҳодати нубувватӣ. Дар оғози шӯриши худ, онҳо ҳамон исёнеро ба амал оварданд, ки ҳам Птолемей ва ҳам подшоҳ Узиё қасди анҷом додани онро доштанд, ҳангоме ки ҳар ду подшоҳ мекӯшиданд нақши қохинро иҷро кунанд ва дар маъбад қурбонӣ биёранд.

Ҷонатан Аффус (ҳамчунин бо номи Ҷонатан Маккавей маъруф), яке аз писарони Маттотиё буд, ки исёни Маккавиёно оғоз намуд, ва ӯ дар роҳбарии шӯриши яҳудиён бар зидди Империяи Селевкиён нақши муҳим бозид. Пас аз марги бародараш Яҳудо Маккавей дар

чанг, Ҷонатан роҳбарии нерӯҳои Маккавиёнро ба ӯҳда гирифт. Илова бар роҳбарии низомӣ ва сиёсии худ, Ҷонатан ҳамчунин мақоми саркоҳинро бар дӯш гирифт ва ҳамчун роҳбари рӯҳонии халқи яҳудӣ хизмат кард. Нақши дугонаи Ҷонатан ҳамчун ҳам роҳбар ва ҳам саркоҳин як таҳаввули муҳим дар таърихи яҳудиёнро нишон дод, зеро он ҳам ҳокимияти сиёсӣ ва ҳам диниро дар дохили сулолаи Ҳасмониён мутамарказ сохт. Роҳбарии ӯ ба таҳкими худмухтории яҳудиён ва барқарор шудани ҳукмронии Ҳасмониён дар Яҳудия мусоидат кард.

Ҳамон гуноҳе, ки Птолемей пас аз ғалабаи Рафия кӯшиши содир кардани онро карда буд, дар ҳуди оғози шӯриши Маккабиён ба амал омад. Ин ҳамон гуноҳе буд, ки коҳинон дар замони подшоҳ Уззиё ба он муқовимат намуда буданд, аммо ҳимояи изҳоршудаи Маккабиён аз хизмати маъбади Худо зуҳуроти гумроҳона ва исёнгаронаи омезиши калисо ва давлат буд ва, бинобар ин, шӯриши протестантизми муртадро, ки ҳоло барои пуштибонӣ аз Трамп бар зидди пешравии бедории глобалистии Байден гирд меояд, намунавор месозад.

Китоби Муқаддас таълим медиҳад, ки шумо онҳоро аз меваҳояшон хоҳед шинохт; ва фарисиёне, ки дар айёми Масеҳ буданд, охири бокимондаҳои сулолаи Ҳасмунӣ буданд, ки бо Маттатийёс оғоз ёфта буд. Маттатийёс ва исёне, ки ӯ оғоз намуд, меваҳои фарисигарио ба бор овард, ҳамон тавре ки протестантҳои муртад, ки аз мафҳуми «Make America Great Again» ҷонибдорӣ мекунанд, чунин меваҳоро ба бор меоранд. Амрико бузург буд, вақте ки Конститутсия чунин фаҳмида мешуд, ки калисо ва давлатро аз якдигар ҷудо нигоҳ дорад, аммо ҳангоми мӯъҷизаи қалбакӣ, ки бо пирӯзие ифода меёбад, ки бо иди Ҳанука ёдбуд мешавад, ҳаракат барои қонунгузории рӯзи якшанбе ошкоро ба сахна хоҳад омад.

Мо ин омӯзишро дар мақолаи оянда идома хоҳем дод.

«То ба имрӯз қасоне, ки ҳақоиқи паёми фариштаи сеюмро пешкаш мекарданд, бисёр вақт танҳо чун воҳимапардозон пиндошта мешуданд. Пешгӯиҳои онҳо, ки таҳаммулнопазирии динӣ дар Иёлоти Муттаҳида ба ҳукмронӣ хоҳад расид, ки калисо ва давлат барои таъқиби онҳое, ки аҳкоми Худоро риоя мекунанд, муттаҳид хоҳанд шуд, беасос ва хандаовар эълон гардида буданд. Бо эътимоди комил изҳор дошта мешуд, ки ин сарзамин ҳаргиз ғайр аз он ҷи будааст, нахоҳад шуд, яъне ҳомии озодии динӣ. Аммо ҳангоме ки масъалаи маҷбуран ҷорӣ кардани риояи якшанбе ба таври густурда матраҳ мегардад, он воқеае, ки муддати дароз мавриди шакку инкор буд, дида мешавад, ки наздик мешавад, ва паёми сеюм таъсире хоҳад бахшид, ки пеш аз ин наметавонист дошта бошад.»

«Дар ҳар насл Худо бандагони Худо фиристодааст, то гуноҳро, ҳам дар ҷаҳон ва ҳам дар калисо, мазаммат намоянд. Аммо мардум мецоҳанд, ки ба онҳо суханони нарма гуфта шавад, ва ҳақиқати поқу беалоиш қобили қабул нест. Бисёре аз ислоҳгарон, ҳангоми оғоз намудани кори худ, қарор карданд, ки дар муқовимат ба гуноҳҳои калисо ва миллат эҳтиёткорӣ бисёр ба қор баранд. Онҳо умед доштанд, ки бо намунаи зиндагии поқӣ масеҳӣ мардумро ба таълимоти Китоби Муқаддас бозгардонанд. Аммо Рӯҳи Худо бар онҳо нозил шуд, чунон ки бар Илёс нозил шуда буд, ва ӯро барангехт, то гуноҳҳои

подшоҳи шарир ва қавми муртадро мазаммат намояд; онҳо натавонистанд аз мавъиза кардани баёноти рӯшану ошкори Китоби Мукаддас худдорӣ кунанд — таълимоте ки пештар дар пешниҳоди он дудила буданд. Онҳо водор карда шуданд, ки ҳақиқат ва хатареро, ки ҷони одамонро таҳдид мекард, бо ғайрат эълон намоянд. Суханонеро, ки Худованд ба онҳо дода буд, онҳо бе тарс аз оқибат баён карданд, ва мардум мачбур буданд, ки ин огоҳиро бишнаванд.»

«Ҳамин тавр, хабари фариштаи сеюм эълон хоҳад шуд. Вақте ки вақти он фаро расад, то бо қудрати бузургтарин дода шавад, Худованд ба воситаи абзорҳои фурӯтан амал хоҳад кард ва зехни онҳоеро, ки худро ба хизмати Ё такдис мекунанд, роҳнамоӣ хоҳад намуд. Коргарон бештар ба воситаи тадҳини Рӯҳи Ё салоҳият хоҳанд ёфт, на ба воситаи таълими муассисаҳои адабӣ. Мардонии имон ва дуо водор хоҳанд шуд, ки бо ғайрати мукаддас пеш раванд ва суханонеро, ки Худо ба онҳо медиҳад, эълон намоянд. Гуноҳҳои Бобил ошкор карда хоҳанд шуд. Натиҷаҳои даҳшатноки таҳмили риояҳои калисо ба воситаи ҳокимияти шаҳрвандӣ, нуфузи спиритизм, пешрафти пинҳонӣ, вале босуръати қудрати папагӣ — ҳамаи ин фош хоҳанд гардид. Бо ин хушдорҳои ҷиддӣ мардум ба ҷунбиш хоҳанд омад. Ҳазорҳо ҳазорон касон, ки ҳеҷ гоҳ ҷунин суханонро нашониданд, гӯш хоҳанд дод. Бо ҳайрат онҳо шаҳодатеро мешунаванд, ки Бобил ҳамон калисо аст, ки ба сабаби хатогиҳо ва гуноҳояш, ба сабаби рад кардани ҳақиқате, ки аз осмон ба вай фиристода шуда буд, сукӯт кардааст. Вақте ки мардум бо саволи пуриштиёқ — Оё ин чизҳо ҳамин тавр аст? — назди муаллимони пешини худ мераванд, ходимон афсонаҳо пешкаш мекунанд, чизҳои дилписанд пешгӯӣ менамоянд, то тарсҳои онҳоро ором созанд ва вичдони бедоршударо таскин диҳанд. Аммо азбаски бисёре аз қаноат кардан бо танҳо нуфузи одамон сарпечӣ мекунанд ва талаб менамоянд: «Худованд ҷунин мегӯяд», хизматгузориҳои маъмули мардумӣ, монанди фарисиёни қадим, ҷун мебинанд, ки нуфузаш зери суол рафтааст, аз ғазаб пур шуда, ин хабарро аз шайтон хоҳад хонд ва издиҳомии дӯстдори гуноҳро бармеангезад, то онҳо касонеро, ки онро эълон мекунанд, дашном диҳанд ва таъкиб намоянд.»

«Вақте ки низоъ ба майдонҳои нав паҳн мегардад ва зехни мардум ба шарияти поймолшудаи Худо равона карда мешавад, шайтон ба ҳаракат меояд. Қудрате, ки паёмро ҳамроҳӣ мекунад, танҳо онҳоеро, ки ба он муқобиланд, девонавор хоҳад кард. Рӯҳониён кӯшишҳои қариб ғавқулбашарӣ ба ҳарч хоҳанд дод, то нурро пинҳон доранд, мабодо он бар рамаи онҳо битобад. Бо ҳар василае, ки дар ихтиёри худ доранд, онҳо саъй хоҳанд кард баҳси ин масъалаҳои ҳаётан муҳимро фурӯ нишинанд. Калисо ба бозуи нерӯмандии ҳокимияти шаҳрвандӣ муроҷиат мекунад, ва дар ин кор папистҳо ва протестантҳо муттаҳид мешаванд. Ҳар қадар ки ҳаракат барои иҷбори риояи рӯзи якшанбе часуртар ва қатъитар мегардад, конун бар зидди нигоҳдорандагони аҳком ба кор бурда хоҳад шуд. Ба онҳо бо ҷарима ва зиндон таҳдид хоҳанд кард, ва ба баъзе касон мақомҳои нуфузманд, инчунин муқофотҳо ва имтиёзҳои дигар пешниҳод хоҳанд шуд, то онҳоро ба даст кашидан аз имони худ водор созанд. Аммо ҷавоби устувори онҳо ин аст: “Аз Каломии Худо хатоӣ моро ба мо нишон диҳед”, —ҳамон даъвоест, ки Лютер дар ҳолатҳои мушобеҳ баён карда буд. Онҳое, ки ба судҳо кашида мешаванд, аз ҳақиқат дифоӣ пурқувват ба амал меоранд, ва баъзе аз шунавандагони онҳо бармеангезанд, ки мавқеи худро ишғол намуда, ҳамаи аҳкоми Худоро риоя кунанд. Ҳамин тавр нур пеши

ҳазорҳо нафар оварда хоҳад шуд, ки дар акси ҳол аз ин ҳақоиқ ҳеч намеридистанд». «The Great Controversy», 605, 606.